

Arbete med kvicksilver, 63–65 §§ + bilaga 9

Arbetsmiljöer där kvicksilver kan förekomma är

- Återvinning av lysrör, elektronik, batterier.
- Analyslaboratorier som hanterar oorganiska kvicksilversalter.

I Sverige är det sedan 2009 förbjudet att använda kvicksilverinnehållande produkter, och förbjudet att använda kvicksilver inom industrin. Harmoniserade EU-regler undantar produkter som batterier, ljuskällor, elektriska och elektroniska produkter, vissa mätinstrument och vissa analyskemikalier, från det svenska förbudet.

Kvicksilver tas upp i kroppen via

Luftvägarna. Inandning av kvicksilverånga är den vanligaste exponeringsvägen i arbetsmiljön. Upp till 80 % av kvicksilverångan kan gå över till blodet. I blodet oxideras kvicksilvret inom några minuter, och bildar oorganiska kvicksilverföreningar. Dessa föreningar kan inte passera blodhjärnbarriären eller moderkakan. Trots den snabba övergången till oorganiskt kvicksilver, hinner alltid en liten del av kvicksilverångan fördela sig i kroppens olika organ, inklusive hjärna och moderkaka.

Mage och tarm. Organiskt kvicksilver förekommer inte i arbetsmiljön i Sverige, utan finns framför allt i mat (insjöfisk). Upp till 90 % av det organiska kvicksilver man får in via munnen kan tas upp i mage och tarm. Organiskt kvicksilver kan även tas upp via huden.

Besvär som kan uppstå

Inandning av kvicksilverånga kan ge inflammation i de nedre luftvägarna och i lungvävnaden.

Långvarig exponering kan påverka hjärnan och utlösa darrningar och skakningar samt retlighet, oro, ångest, sömnlöshet, koncentrationssvårigheter med mera. Ju yngre en person är, desto större är risken för påverkan. Kvicksilverånga kan via moderkakan nå foster.

Metalliskt kvicksilver kan i sällsynta fall orsaka kontakteksem.

Oorganiskt kvicksilver, och även kvicksilverånga, kan ge njurskador. Skadorna kan till viss del gå tillbaka om exponeringen upphör.

Oorganiskt kvicksilver försvinner från kroppen via urin och avföring. Halveringstiden skiljer sig åt i olika organ. I blod är halveringstiden dygn-veckor.

Organiskt kvicksilver kan ge hjärnskador – även hos foster. Organiskt kvicksilver försvinner från kroppen via avföringen, och den biologiska halveringstiden är ca 70 dagar.

Halveringstiden för det kvicksilver som inlagrats i hjärnan kan vara flera år.

Att särskilt tänka på vid läkarundersökningen

Mätningar av kvicksilverhalten i blod visar exponeringen av både oorganiskt och organiskt kvicksilver.

När medicinska kontroller ska anordnas

